

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK CXXIII

NR 2

WARSZAWA 2016

<http://rcin.org.pl>

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXXIII
2016

2

WARSZAWA 2016

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

DÁNIEL BAGI (Pecz, Węgry), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (zastępca redaktora; Londyn, Wielka Brytania), STANISŁAW BYLINA (Warszawa), DOROTA DUKWICZ (Warszawa), JERZY DYGDAŁA (Toruń), MARIAN DYGO (Pułtusk-Warszawa), JERZY EISLER (zastępca redaktora; Warszawa), JAROSŁAW HRYCAK (Lwów, Ukraina), MAGDALENA HULAS (Warszawa), MACIEJ JANOWSKI (zastępca redaktora; Warszawa), TOMASZ JUREK (Poznań), BARTOSZ KALISKI (sekretarz; Warszawa), TOMASZ KIZWALTER (Warszawa), SATOSHI KOYAMA (Kioto, Japonia), WOJCIECH KRIEGSEISEN (Warszawa), ROMAN MICHAŁOWSKI (redaktor; Warszawa), KRZYSZTOF MIKULSKI (Toruń), MICHAEL G. MÜLLER (Halle-Wittenberga, Niemcy), BORYS W. NOSOW (Moskwa, Rosja), ANDRZEJ NOWAK (Warszawa), EDWARD OPALIŃSKI (zastępca redaktora; Warszawa), HENRYK SAMSONOWICZ (Warszawa), JERZY STRZELCZYK (Poznań), PHILIPP THER (Wiedeń, Austria), JACEK WIJACZKA (Toruń)

Redaktorzy tematyczni: ROMAN MICHAŁOWSKI (średniowiecze), EDWARD OPALIŃSKI (wieki XVI–XVII), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (wiek XVIII), MACIEJ JANOWSKI (wiek XIX), JERZY EISLER (wiek XX)

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. +48 22 831 02 61 e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh-ihpan.edu.pl>

Redaktor językowy: Bogusława Pilch
Adiunkt redakcji: Monika Jusupović

© Copyright by Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2016

© All right reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission of the publishers, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk.

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk.

PL ISSN 0023-5903

Nr indeksu 363103

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Kolportaż wersji drukowanej czasopisma prowadzi

Wydawnictwo Naukowe Semper:

Dział handlowy i księgarnia:

ul. Bednarska 20 A

00-321 Warszawa

tel./fax: ++48 22 828 49 73

<http://semper.pl>

<http://semper.istore.pl>

SPIS TREŚCI

Andrzej Buko, Źródła pisane i archeologia: przykład Góry Katedralnej w Chełmie	221
Emil Kalinowski, Aktywność polityczna szlachty podlaskiej podczas pierwszego bezkrólewia	247
Paweł Zając, Giovanni Andrea Archetti i Stanisław August Poniatowski. Obraz króla i wzajemnych relacji w depe szach nuncjusza do sekretariatu stanu Stolicy Apostolskiej z lat 1776–1784	279

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — MATERIAŁY

Monika Jusupović, Replika na odpowiedź Diany Koniecznej	313
Idesbald Goddeeris, Spór o emigrację polską XIX w. — odpowiedź autora .	321

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Krzysztof Marchlewicz, Udana historia nieudanej interwencji Brytyjczyków w Afganistanie (1839–1842)	327
Robert Spałek, Pierwszy po triumwirach, pierwszy po „Wiesławie” — Roman Zambrowski	339

*

J. Tandecki, K. Kopiński, <i>Edytorstwo źródeł historycznych</i> — Tomasz Jurek	357
V.P. Polách, <i>Historie o starých norských králich. Středověké Norsko a Skandinávie v kronice mnicha Theodorika</i> — Rafał Rutkowski	362
J. Sochacki, <i>Formowanie się wczesnośredniowiecznego państwa niemieckiego 919–962</i> — Antoni Grabowski	368
A. Czerniecka-Haberko, <i>Unie polsko-litewskie w historiografii polskiej</i> — Krzysztof Osiński	373
M. Maluździńska, „Próżnowanie stało się powszechnym nałogiem”. Żebracy i włóczędzy w stanisławowskiej Warszawie — Tadeusz Srogosz	378
G. Williams, <i>Paralysed with Fear. The Story of Polio</i> — Marcin Stasiak	383
C. Chrząszcz, <i>Wychowawcy elit. Działalność katechetów galicyjskich szkół średnich w latach 1867–1918</i> — Tomasz Pudłocki	388
S. Rindlisbacher, <i>Leben für die Sache. Vera Figner, Vera Zasulič und das radikale Milieu im späten Zarenreich</i> — Andrzej Szwarz	394
P. Apor, <i>Fabricating Authenticity in Soviet Hungary. The Afterlife of the First Hungarian Soviet Republic in the Age of State Socialism</i> — Maciej Górny ..	399

IN MEMORIAM

Jacek Kochanowicz (15 IV 1946–2 X 2014) — Piotr Koryś	405
---	-----

KOMUNIKATY

Nagroda im. Profesora Stanisława Herbsta	411
--	-----

 CONTENTS

Andrzej Buko, Written Sources and Archaeology: the Example of Cathedral Hill in Chełm	221
Emil Kalinowski, The Political Activity of the Nobility of Podlasie during the First Interregnum	247
Paweł Zając, Giovanni Andrea Archetti and Stanisław August Poniatowski. A Portrayal of the King and Mutual Relations in Dispatches from the Nuncio to the Secretariat of State at the Apostolic See in 1776–1784 ...	279
REVIEWS — POLEMICS — MATERIALS	313
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	
Krzysztof Marchlewicz, Well-written History of the Failed British Intervention in Afghanistan (1839–1842)	327
Robert Spałek, First after the Triumvirs, First after “Wiesław” — Roman Zambrowski	329
Reviews	357
IN MEMORIAM	405
ANNOUNCEMENTS	411

INSTRUKCJA REDAKCYJNA „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

- I. Redakcja „Kwartalnika Historycznego” rozpatruje jedynie oryginalne teksty naukowe, niezłożone równoległe do druku w innym czasopiśmie naukowym bądź książce. Dopuszczalna objętość tekstów złożonych do redakcji: a) rozprawy — do 2 ark. wydawniczych (tj. maksymalnie 80 tys. znaków liczonych łącznie ze spacjami i przypisami); b) recenzje — do 8 stron znormalizowanych (po 1800 znaków na stronę liczonych łącznie ze spacjami i przypisami).

Redakcja „Kwartalnika Historycznego” wymaga od autorów publikacji ujawnienia wkładu poszczególnych autorów w powstanie publikacji. Redakcja przypomina, że ghostwriting (ukrywanie istotnego wkładu innej osoby w powstanie tekstu) i guest authorship (deklarowanie wkładu innej osoby w powstanie dzieła, którego w rzeczywistości ona nie współtworzyła) są przejawem nierzetelności naukowej.

Do rozpraw złożonych do druku autor/autorzy zobowiązani są załączyć oświadczenie o oryginalności publikacji (do pobrania na stronie internetowej „Kwartalnika Historycznego”). Oświadczenie to można przesłać również pocztą elektroniczną.

- II. Zaleca się, aby teksty artykułów i artykułów recenzyjnych były zaopatrzone w streszczenie w jęz. polskim do 1800 znaków, abstrakt wprowadzający ogólnie w epokę i problematykę (do 600 znaków), pięć słów kluczowych oraz bibliografię, obejmującą przywoływane w przypisach pozycje. Pod tekstem należy umieścić krótki biogram autora zawierający: informacje o stopniu/tytułach naukowych, afiliacji, zajmowanym stanowisku, zainteresowaniach badawczych (bez publikacji) oraz adres poczty elektronicznej.
- III. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji): z lewej strony u góry imię i nazwisko autora, a także nazwa instytucji (jeśli autor żył sobie, aby tekst był afiliowany) lub miasto. Poniżej na osi tytułu. Wszystkie elementy pismem tekstowym, nie wersalikami.

IV. Układ pozostałych rodzajów tekstów.

1. W recenzji nad tekstem zamieszczamy nagłówek: imię (rozwinięte) i nazwisko autora recenzowanej pracy, pełny tytuł według strony tytułowej (gdy recenzja dotyczy pracy zbiorowej lub edycji źródłowej, po tytule podajemy pełne imiona i nazwiska redaktorów lub wydawców; jeśli praca jest wielotomowa — liczbę tomów lub części cyframi arabskimi, np. t. 1–2), miejsce i rok wydania, nazwę wydawnictwa, liczbę stron, ewentualnie nazwę serii wydawniczej. W nagłówkach stosujemy skróty w języku recenzowanej pracy, np. ed., bearb. von, hrsg. von itp. Imię i nazwisko autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje, umieszczamy pod tekstem recenzji, z prawej strony.

2. Nekrologi: w tytule imię i nazwisko zmarłego, pod nim w nawiasach dokładne daty życia, imię i nazwisko autora jak w recenzji.

V. Tytuły, cytaty, cudzośliwy.

1. Tytuły dzieł i dokumentów:

- a) rękopisy: oryginalne tytuły i incipity dokumentów, referatów itp. piszemy w cudzośliwie, tytuły nadane przez autora tekstu — bez cudzośliwu, np. Laudum sejmiku, Memoriał itp.;
- b) druki: tytuły dzieł i dokumentów piszemy kursywą, tytuły rozdziałów i fragmentów dzieł (dokumentów) — w cudzośliwie, tytuły domyślne lub utarte określenia tytułowe — dużą literą bez wyróżnień, np. Kronika Helmolda, Roczniki kwedlinburskie, Geograf Bawarski, Konstytucja 3 Maja.

2. Cytaty:

- a) źródła cytowane w tekście podaje się w zasadzie w tłumaczeniu (wyjątkowo w oryginale); w przypisach zaś zawsze w języku oryginału; zachęcamy do podawania w przypisach oryginalnego brzmienia cytatów, które zostały podane w tekście głównym w tłumaczeniu;
- b) w wypadku słowiańskich alfabetów cyrylickich (białoruskiego, bułgarskiego, macedońskiego, rosyjskiego, serbsko-chorwackiego i ukraińskiego) w tekście

podaje się cytat w transliteracji, w przypisach zaś w transliteracji bądź alfabecie cyrylickim, zob. niżej tablicę transliteracyjną;

- c) cytowanych fragmentów źródłowych nie poprzedzamy i nie kończymy wielokropkiem;
- d) opuszczenia w cytowanym tekście sygnalizujemy dwiema pauzami w nawiasach prostokątnych: [––].

VI. Pisownia imion, nazwisk i innych wyrażen określających osoby.

1. Stosujemy oryginalną pisownię imion i nazwisk w ojczystym języku osób wzmiankowanych, ewentualnie stosujemy transkrypcję z formą transliterowaną, w mianowniku, w nawiasie np. Szewczenko (Ševcenko). Powyższe nie dotyczy osób uznanych za powszechnie znane (np. Cyceron, Szekspir, Waszyngton, Wolter itd.), panujących i świętych. W wypadku spolonizowanych cudzoziemców można stosować formę polską.
2. Imiona osób po raz pierwszy wzmiankowanych w tekście lub narracyjnym fragmencie przypisu powinny być przytoczone w pełnym brzmieniu. W innych przypadkach podaje się inicjały imion i nazwisko lub — zwłaszcza w odniesieniu do postaci znanych albo często wymienianych w tekście — tylko nazwisko, np. Kościuszko, Mickiewicz. W opisach bibliograficznych i archiwalnych zawsze należy uwzględnić jedynie inicjały imion i nazwisko.
3. Osoby wymieniane w recenzjach powinny występować bez stopni oraz tytułów naukowych i zawodowych. Zasada ta nie obowiązuje w nekrologach w odniesieniu do zmarłych.
4. W recenzjach słowo „Autor” piszemy wielką literą, o ile odnosi się do autora recenzowanej pracy.
5. W nekrologach zaimki osobowe określające zmarłych piszemy wielką literą.

VII. Skróty, daty i inne określenia czasu, liczebniki.

1. W tekstach stosujemy ogólnie przyjęte skróty: itd., m.in., etc. i inne (zob. niżej zamieszczony wykaz skrótów), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek).
2. Daty w tekście:
 - a) miesiąc słownie, np. 5 marca 1910 r.;
 - b) przy różnych stylach (kalendarzach): 10/20 maja 1589 r., ale 27 II/11 III 1896 r.;
 - c) okresy od do: np. 1–10 maja 1900 r., 1 maja–10 czerwca 1900 r.;
 - d) w datach wtrąconych w nawiasie miesiąc podaje się liczbą rzymską i nie stosuje się skrótu r. na końcu, np. (1 V 1826).
3. Daty w przypisach:
 - a) miesiąc liczbą rzymską, np. 5 III 1900 (nie dotyczy cytatów i fragmentów narracyjnych);
 - b) w razie braku daty dziennej miesiąc zawsze słownie, np. w marcu 1825 r.
4. Pisownia określeń „wiek”, „rok”:
 - a) przed — rozwinięte, np. w wieku XVI, w roku 1928;
 - b) po — skrócone, np. w XVI w., w 1928 r.
5. W określeniach typu „w drugiej połowie”, „lata osiemdziesiąte” nie używa się cyfr.
6. Liczebniki:
 - a) zapis cyfrowy z oddzielaniem spacją rzędów wielkości, np. 1234, 11 456, 234 567;
 - b) zapis cyfrowy z zastosowaniem skrótów: tys., mln, mld, np. 2 tys., 5 mln, 10 mld.

VIII. W przypisach stosujemy te same parametry co w tekście, tzn. wielkość liter, interlinię i margines. W przypadku zbiegnięcia się w tekście odsyłacza do przypisu z przecinkiem, średnikiem lub kropką kończącą zdanie odsyłacz umieszczamy przed tymi znakami (z wyjątkiem skrótów, np.: w. lub r.). W przypisach stosuje się skróty takie jak w tekście oraz konwencjonalne skróty łacińskie: ibidem, idem, eadem, iidem, eadem,

op. cit., loc. cit. Można stosować też inne, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z objaśnieniem przy pierwszym zastosowaniu.

IX. Opisy bibliograficzne.

1. Czasopisma: inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł tekstu (kursywą), tytuł czasopisma w cudzysłowie lub skrót tytułu (jeśli występuje w poniższym wykazie, bez cudzysłowu), rocznik, rok wydania, numer lub zeszyt cyframi arabskimi, strony, np.: J. Michalski, *Publicystyka i parapublicystyka doby sejmu 1776 roku*, KH 105, 1998, 1, s. 21–64.
2. Serie wydawnicze: inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł kursywą, miejsce i rok wydania, nazwa serii i numer tomu bez wyróżnienia (ale w tekście właściwym nazwy serii kursywą), strony na końcu. W wypadku prac zbiorowych po tytule przywoływanego tekstu następuje po przecinku – w: (bez nawiasów prostokątnych), tytuł opracowania zbiorowego pisany kursywą oraz inicjał imienia i nazwisko redaktora, np. J. Tyszkiewicz, *Średniowieczne granice wytyczone wzdłuż rzek w Europie Środkowej*, w: *Z dziejów średniowiecznej Europy Środkowo-Wschodniej*, red. idem, Warszawa 2007, Fasciculi Historici Novi, t. 6, s. 145–152.
3. Teksty zamieszczone w wydawnictwach ciągłych o charakterze wydawnictw zbiorowych traktujemy jak artykuły w czasopismach (tytuły wydawnictw w cudzysłowie), np. J. Staszewski, *Elekcja 1697 roku*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, Nauki Humanistyczno-Społeczne, z. 259, Historia, 28, 1993, s. 73–92. Jeśli książka ukazała się jako jeden tom (zeszyt) wydawnictwa ciągłego, to stosujemy następujący opis: inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł kursywą, miejsce i rok wydania, tytuł wydawnictwa ciągłego w cudzysłowie, tomy, zeszyty i podobne informacje.
4. Biogramy w *Polskim Słowniku Biograficznym* traktujemy jak artykuły w wydawnictwie seryjnym, np. M. Zgórniak, *Haller Cezary*, PSB, t. 9, Wrocław 1960–1961, s. 250.
5. Stosujemy polskie określenia skrótowe: wyd., oprac., red. (nie pod red.).
6. W wypadku korzystania z pracy tłumaczonej należy podać język oryginału i datę wydania, z którego dokonano tłumaczenia.
7. Opisy bibliograficzne wtrącone do tekstu lub wywodu w przypisie zamykamy w nawiasie okrągłym.
8. Po incipitach prac wielokrotnie cytowanych nie umieszczamy wielokropka.
9. W opisach bibliograficznych prac opublikowanych w słowiańskich alfabetach cyrylickich stosujemy alfabet cyrylicki lub transliterację.
10. Opisy archiwaliów i rękopisów modernizujemy zgodnie z zasadami określonymi w *Instrukcji wydawniczej dla średniowiecznych źródeł historycznych* (Kraków 1925) oraz *Instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku* (Wrocław 1953).
11. Opisy bibliograficzne starodruków nie są modernizowane; modernizujemy ortografię tekstów dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych.
12. Stosowanie wielkich i małych liter w tytułach prac publikowanych w języku angielskim: w tytułach angielskojęzycznych wszystkie rzeczowniki, zaimki (z wyjątkiem względnego that), przymiotniki, okoliczniki i spójniki podrzędne są pisane wielką literą. Pisane zaś małą literą są rodzajniki, zaimki dzierżawcze (my, your etc.), przymiotniki oraz spójniki współrzędne and, but, or i nor, np.: *Put Out More Flags; How Far Can You Go?; The Man Who Was Thursday; All's Well that Ends Well; Pride and Prejudice; A Voyage towards the South Pole* (tytuły książek); *A Social History of the Welsh Language* (tytuł serii); *The Faerie Queene; The Passionate Shepherd to his Love* (tytuły wierszy lub poematów). Stosuje się wielką literę w pierwszym słowie podtytułu po dwukropku (np. *Strange Music: The Metre of the English Heroic Line*). Jednak w przypadku użycia or po średniku, celem przedstawienia alternatywnego tytułu, stosuje się małą literę, np.: *All for Love; or, The World Well Lost*.

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	— Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AGZ	— <i>Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie, t. 1–25, Lwów 1868–1935</i>
AP	— Archiwum Państwowe
AIPN	— archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
ANK	— Archiwum Narodowe w Krakowie
APH	— „Acta Poloniae Historica”
ASWK	— <i>Akta sejmikowe województwa krakowskiego</i>
ASWP	— <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego</i>
BC	— Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie
BJ	— Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	— Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku
b.m.d.	— bez miejsca i daty wydania
BN	— Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	— Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU-PANKr	— Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	— Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	— Centralne Archiwum Wojskowe
CDS	— <i>Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae</i> , Wrocław 1956–1964
CPH	— „Czasopismo Prawno-Historyczne”
DN	— „Dzieje Najnowsze”
KDKK	— <i>Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej</i> , Kraków 1874–1883
KDM	— <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i> , Kraków 1876–1905
KDMaz	— <i>Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis</i> , Warszawa 1919
KDP	— <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i> , Warszawa 1847–1887
KDW	— <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , Poznań 1877 nn.
KH	— „Kwartalnik Historyczny”
KHKM	— „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
LVIA	— Lietuvos valstybiės istorijos archyvas w Wilnie
MGH	— <i>Monumenta Germaniae Historica</i>

MGH SrG	— <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum</i>
MGH SS	— <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores</i>
MK	— Metryka Koronna
MPH	— <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
MPH s.n.	— <i>Monumenta Poloniae Historica, Series nova</i>
mps	— maszynopis
n.	— i następna
nn.	— i następne
OiRP	— „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
op. cit.	— opus citatum
oprac.	— opracował
PH	— „Przegląd Historyczny”
PL	— <i>Patrologiae cursus completus. Series Latina</i> , Paris 1844–1865
por.	— porównaj
przyp.	— przypis
PSB	— <i>Polski Słownik Biograficzny</i>
RDSG	— „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	— redaktor, redakcja
RH	— „Roczniki Historyczne”
RHum	— „Roczniki Humanistyczne”
rkp.	— rękopis
RWHF PAU	— „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
	— „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
	— „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
	— „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/1929
	— „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
	— <i>Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności</i> , Kraków 1992–
SDRE	— „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
SGKP	— <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich</i>
SH	— „Studia Historyczne”
SIRIO	— <i>Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obščestva</i> , t. 1–148, S.-Peterburg 1867–1916
Sobótka	— „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
SPPP	— <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SRP	— <i>Scriptores Rerum Polonicarum</i>

SSS	— <i>Słownik Starożytności Słowiańskich</i>
St. Źr.	— „ <i>Studia Źródłoznawcze</i> ”
sygn.	— sygnatura
Urzędnicy	— <i>Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII Wieku. Spisy</i> , red. A. Gąsiorowski, t. 1–, Wrocław, Kórnik 1985–
Urzędnicy, Litwa	— <i>Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV–XVIII wiek. Spisy</i> , red. A. Rachuba, t. 1–, Warszawa 2004–
VC	— <i>Volumina Constitutionum</i> , t. 1–, Warszawa 1996– (należy cytować odpowiednio, według wzoru: VC 1/1)
VL	— <i>Volumina Legum</i> , t. 1–8, Warszawa 1732–1782; t. 9, Kraków 1889; t. 10, Poznań 1952 (cytować np.: VL 7, s. 234)
wyd.	— wydanie, wydał
z.	— zeszyt
ZH	— „ <i>Zapiski Historyczne</i> ”
zob.	— zobacz

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylicznego		Transliteracja		Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylicznego		Transliteracja		Język
	1	2	3	4			7	8	9	10	
1	A	a	A	a	b bu m r s u	27	P	p	R	r	b bu m r s u
2	Б	б	B	b	b bu m r s u	28	С	c	S	s	b bu m r s u
3	В	в	V	v	b bu m r s u	29	Т	t	T	t	b bu m r s u
4	Г	г	G	g	b bu m r s u	30	Ѓ	ћ	Ć	ć	s
5	Д	д	D	d	b bu m r s u	31	Ќ	ќ	Ќ	ќ	m
6	Ђ	ђ	Đ	đ	s	32	У	y	U	u	b bu m r s u
7	Ѓ	ѓ	Ǧ	ǧ	m	33	Ў	ў	Ŭ	ŭ	b
8	Е	e	E	e	b bu m r s u	34	Ф	ф	F	f	b bu m r s u
9	Ё	ё	Ë	ë	b r	35	Х	x	H	h	b bu m r s u
10	Є	е	Ê	ê	u	36	Ц	ц	C	c	b bu m r s u
11	Ж	ж	Ž	ž	b bu m r s u	37	Ч	ч	Č	č	b bu m r s u
12	З	з	Z	z	b bu m r s u	38	Џ	џ	Đ	đ	m s
13	С	s	Ŝ	ŝ	m	39	Ш	ш	Š	š	b bu m r s u
14	И	i	I	i	b** bu m r s u	40	Щ	щ	Ŝ	ŝ	bu r u
15	І	i	Ì	ì	b r** u	41	Ъ	ъ	"	"	b** bu r
16	Ї	ï	Ï	ï	u	42	Ы	ы	Y	y	b r u**
17	Ј	j	Ǧ	ǧ	m s	43	Ь	ь	'	'	b bu r u
18	Й	й	J	j	b bu r u	44	Э	э	È	è	b r
19	К	k	K	k	b bu m r s u	45	Ю	ю	Û	û	b bu r u
20	Л	л	L	l	b bu m r s u	46	Я	я	Â	â	b bu r u
21	Љ	љ	Ľ	ľ	m s	47	'	'	'	'	b bu m r s u
22	М	m	M	m	b bu m r s u	48	Њ	њ	Ĝ	ğ	b** u**
23	Н	n	N	n	b bu m r s u	49	Ћ	ћ	Ě	ě	b** r** u**
24	Њ	њ	Ñ	ñ	m s	50	Ќ	ќ	Ǻ	ǻ	bu**
25	О	o	O	o	b bu m r s u	51	Ө	ө	Ɔ	Ɔ	r**
26	П	p	P	p	b bu m r s u	52	У	у	ÿ	ÿ	r**

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.
 ** Występuje w dawnej pisowni.